

פנינים יקרים אמרות טהורות והדרכות ישרות שנשמעו מפי מזן רבינו ראש הישיבה שליט"א

פרשת וישלח תשפ"ג
חנוכה תשפ"ב

פרשת וישלח – תשפ"ג בענין הדורות ששלח יעקב והלימוד לשלימות בשמירת המצוות

תוכן המאמר

וישלח יעקב מלאכים ויאמר אל עבדיו עברו לפני ורוח תשימו בין עדר ובין עדר. ויש לעיין בזה שהרי המטרה של יעקב אבינו בדורות זה היה להוריד כעסו של עשו שיש לו עליו, ואילו לפי מעשיו שעשה בשליחת הדורות – חזונו שעושה להיפך, שמראה לו שזכה עשירות גדולה, ואף עושה תכסיסים כדי לתווהו על הריבוי בזה.

ונראה בהקדם דברי החתם סופר שכתב על פי מה שכתב בסידור היעב"ץ לבאר כי ברכת יעקב שנתעשר היה מפני כבוד השבת, וכל המענה את השבת זוכה לנחלה בלי מיצרים, שלא יבוא לו היזק. ולפי זה מיושב שפיר כי לא נתיירא יעקב כי בא לו הממון בזכות שהיה מענה את השבת, ובודאי לא יבוא לו היזק מזה.

ועל דרך אחרת נראה לפרש מה שאמר, ואמרו בזה הצדיקים לבאר מה שאמר יעקב לעשו עם לבן גרתי ותר"ג מצות שמרתי, כי בא לומר לו תראה אני בא כאן עם מצוות שקיימתי אצל לבן – מה נראה לך האידן זה נראה, הכל עם חסרונות אין בו מתום, והיה מעתה את עשו על חלק הרוחני של נתגדל בו, וכיון שעשו בא להתענות על חלק הרוחני, שוב לא נתיירא יעקב מלהראות לו חלק הנשמי שהוא מרובה. ויש לכל אחד ללמוד מזה – בדרך מוסר נילה לנו יעקב כי לפעמים יכול להיות אדם בבחינת של תר"ג מצוות שמרתי – אך הוא עם חסרונות עצומים, כפי שעובדים אצל לבן או מן המצוות שהיו אצל עשו. ונראה כי עיקר העבודה בימי החנוכה הוא הדבר הזה על פי היריעה כי עיקר הנזירות של היוונים היה על ג' מצוות שבת, חודש, מילה, ונראה כי כוונת היוונים שלא רצו שיהא ניכר על שום אדם אשר הוא מורע ישראל ששייך אליהם, ובמצוות אלו יש פרסום והיכר על האדם שהוא מורע ישראל, כשבת ניכר לעין כולם שהוא אינו עובד, כל החניות פתוחים והחנות שלו סגורה, מילה ג"כ גורם שגופו ניכר שהוא מובדל ושונה מגוף של גוי, בחודש הרי זה קובע להם תאריכים בנפרד, ולכן יש לכל אחד להתכונן בענין שלא יתבייש במצוותיו שמקיים.

כששומרים את השבת זוכים לנחלת יעקב אבינו

ונראה בהקדם דברי החתם סופר (בפרשת ד"ה כה תאמרו א) שביאר ענין שליחת הדורות למצוא חן בעיני עשו, על פי מה שכתב בסידור היעב"ץ (הנהגות ליל שבת, מוסף השבת אות ד) במה שאמר בגמרא (שבת דף קיח.) אמר רבי יוחנן משום רבי יוסי, כל המענה את השבת נותנין לו נחלה בלי מיצרים, שנאמר (ישעיה נח יד) אז תתענג על ד' והרכבתך על במתי ארץ והאכלתיך נחלת יעקב אביך וגו'. לא כאברהם שכתוב בו (בראשית יג יז) קום תהלך בארץ לארכה וגו', ולא כיצחק שכתוב בו (שם כח יד) כי לך

וישלח יעקב מלאכים ויאמר אל עבדיו עברו לפני ורוח תשימו בין עדר ובין עדר. ופירש רש"י (ד"ה ורוח תשימו) כדי להשביע עיניו של רשע ולתווהו על רבוי הדורות, עכ"ל. ויש לעיין במקראות אלו, שהרי המטרה של יעקב אבינו בדורות זה היה להוריד כעסו של עשו שיש לו עליו, על שלקח ממנו את הברכות, ועל זה בא עתה לנחמו ולהראות לו שאינו כן, וכמו שכתב רש"י (ד"ה גרתי) אינך כדאי לשנוא אותי על ברכות אביך שברכני (לעיל כו כט) הוה גביר לאחיק, שהרי לא נתקיימה בי, עכ"ל. ואילו לפי מעשיו שעשה בשליחת הדורות – חזונו שעושה להיפך, שמראה לו שזכה עשירות גדולה, ואף עושה תכסיסים כדי לתווהו על הריבוי בזה.

ולזרעך אתן את כל הארצת האל, אלא כיעקב שכתוב בו ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה, ע"כ. ונתקשה בזה היעב"ץ מדוע זוכה דווקא לנחלת יעקב, ולא כאברהם ולא כיצחק. וביתר ביאור נראה קושייתו כי הלא ידוע שכח השבת הוא נגד השלשה אבות, ליל שבת נגד יצחק ובבוקר נגד אברהם ובסעודה שלישית נגד יעקב, ומדוע אמרו בגמרא דווקא נחלת יעקב אביך.

יעקב אבינו זכה לעשירות בזכות השבת

וביאר היעב"ץ הענין על פי מה שאמרו עוד בגמרא (שם דף קיט.) בעא מיניה רבי מרבי ישמעאל ברבי יוסי עשירים שבארץ ישראל במה הן זוכין, אמר לו בשביל שמעשרין וכו', ושבשאר ארצות במה הן זוכין, אמר לו בשביל שמכבדין את השבת, ע"כ. והנה אברהם נתעשר אחר בואו לארץ ישראל, וכן יצחק הלא לא זז משם, נמצא כי הם זכו בעשירות מפני המעשרות שנתנו, משא"כ יעקב שהיה בחוץ לארץ מהיכן עשה את כל החיל הזה, אלא על כרחך ששמר את השבת, ומברכתו של השבת נתעשר, על כן כל המענה את השבת נותנין לו נחלה בלי מיצרים, שנאמר והאכלתיך נחלת יעקב אביך וגו', לא כאברהם שכתוב בו וכו', ולא כיצחק שכתוב בו וכו', כי זוכה לברכתו של יעקב דייקא שנתברך מכם השבת, עד כאן דברי היעב"ץ. ויש להסמיך לדברי היעב"ץ דבר נפלא כי אצל אברהם ויצחק נאמר בהם מפורש ענין המעשר, אצל אברהם נאמר (בראשית יד ט) ויתן לו מעשר מכל, ואצל יצחק נאמר (שם כו יב) וימצא בשנה ההוא מאה שערים, ופירש רש"י (שם ד"ה מאה) ורבותינו אמרו אומדן זה למעשרות היה, עכ"ל, ולפי דבריו אפשר כי הסיבה שנתפרש אצלם מצוות מעשרות, היינו כיון שהיו בארץ ישראל וברכתם היה מכם מצוות מעשר.

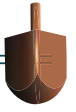
המענה את השבת אין היזק בא לידו

עוד הוסיף היעב"ץ וכתב כי נחלה בלי מיצרים, היינו בלי מיצרים ומעיקים, שיהיה

פנינים יקרים להג החנוכה

מצות הדלקת נרות חנוכה

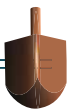

תנו רבנן נר חנוכה מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ (שבת דף כא:). וכן נפסק להלכה (סי' תרע ס"א), ויש לעיין דהנה מצאנו עוד מצוות לזכר הנס, כגון כזית מצה, ד' כוסות, אכילת מרור, וקריאת המגילה, ולא מצאנו שיהיה חיוב לפרסם קיום המצוה, וכאן מחוייבים לפרסם - עד שאמרו (שם דף כג:). **חצר שיש לה שני פתחים צריכה שתי נרות**, (ועיין סי' תרעא ס"ח), וכן אנו רואים שקבעו בו את זמן המצוה (שם דף כא: שו"ע סי' תערב ס"א) **מצותה משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק**, ומאי שנא חנוכה משאר מצוות.

ונראה בזה, דהנה גזירות היוונים היה על שבת, חודש, מילה (עיין מגילת אנטיוכוס), ויש לעיין מדוע גזרו על ג' מצוות אלו, ולא גזרו על ג' העבירות החמורות, ונראה הביאור בזה דהיוונים היו חכמים שבאומות וכדאיתא בחז"ל (סוטה דף מט: בבא קמא דף פב: מנחות דף צט:). **חכמה יונית**, ובחכמתם לא רצו לגזור על ג' עבירות המחוייבים ליהרג עליהם, וכן לא על שאר מצוות, כמו שנפסק ברמב"ם (הלכות יסודי התורה פ"ה ה"א) שבשעת השמד יש להרוג עצמם, ומטרתם היתה למנוע ההיכר שהם מזרע ישראל, ולכן גזרו דוקא על ג' מצוות אלו, כי במצוות אלו יש היכר באדם שהוא מזרע ישראל, בשבת ניכר לעין כולם שאינו עובד שהחנות שלו סגורה, וכן כולם נוסעים והוא הולך ברגל. במילה גופו ניכר ומובדל מגוף של גוי, וכן בחודש כיון שיש לו תאריך בנפרד יש לעיין בכל מאורע זמן שונה מבגוי, וכשביהמ"ק היה קיים היו משיאין משאות עד שהיה כל הגולה כמדורת אש (ראש השנה דף כב:). ועל פי זה מיושב שפיר דכיון שזה היה מטרתם שלא יראו עליהם שהם מובדלים מן השאר בחוצות קרייה. על כן בקיום המצוה תיקנו לזכר הנס, שיהיו מפרסמים היותנו יהודים, ולהדליק בחוץ שכל אחד ואחד יראה כי אנו מקיימים המצוות.

ונראה עוד על פי מה שהיה מרגלא בפומיה דאאזמו"ר זיע"א לבאר בשם הרה"ק מהר"ש מבעלזא זיע"א בביאור הפסוק הנסתרות מה שאדם עובד באהבה ויראה המוסתר בפנימיות הלב הוא אך ורק לה' אלקינו שאין ניכר עליו בחוץ, והנגלות מה שאנו צריכים לעשות את מעשי המצוות בגלוי ובפרסום הוא לנו ולבננו, למען יראו בנינו אחרינו איך לעבוד את ה' יתברך כדי שישאר חקוק אצלם עד עולם, ואפשר שזהו מה שאמרו בגמרא (שבת דף כג:) **הרגיל בנר הויין ליה בניס תלמידי חכמים**, כי על פי מה שנתבאר לעיל עיקר המצוה בנר חנוכה - הוא הפרסום, והוא העבודה המוטלת על האדם כדי שיתחנכו ויגדלו בני תלמידי חכמים.

מנהג דריידעל

יש לבאר המנהג על פי מה דאיתא בכתבי אר"י דעל ידי ההסתכלות בנרות חנוכה ניצול משפיכות דמים, ונראה כי הוא על ידי שמסתכל במ"ד נרות שמדליקין בחנוכה, לכן מתהפך מדם למ"ד נרות. וזהו נמי שמסובבים בדריידעל להראות הפעולה שאנו עושים בחנוכה, שמסובבים האותיות מדם למ"ד.

ואפשר כי יש עוד אפשרות להפך, והוא במשמעות תיבת דמים, שיהיה פירושו באופן טוב ויהפך משמעות התיבה דמים שיהיה כוונתו לממון, ואפשר כי לכן מנהגנו לסובב את הדריידעל

פי מה שכתב הרמב"ן (ריש פרשת תולדות וסוף פרשת אחרי) דיעקב לא שמר את התורה בחול לארץ, ולכן נשא ב' אחיות, ואם כן איך אמרינן הכא שזכה לעשירות בחוץ לארץ מפני שמירת השבת, ותירץ בזה, כי יש לומר על פי מש"כ הרמב"ן כי יוסף שמר על השבת במצריים משום ששקול נגד כל התורה, וכיון שהיה בין עובדי עבודה סרה, ולא רצה שבניו ילמדו ממעשיהם שמר על השבת, ואפשר שכן עשה יעקב אבינו.

ובאמת בענין קיום המצוות ושמירת השבת של יעקב אבינו שנתקשה בו החתם סופר, יש בזה אריכות דברים בספר פרשת דרכים (דרוש א) שדן אם האבות והשבטים היה להם דין בן נח או דין ישראל, ואם היה להם דין בן נח קשה איך שמרו השבטים את השבת והרי יש להם דין בן נח, ונאמרו בזה כמה מהלכים; בעל הפלאה (בספרו פנים יפות בראשית ח כב, המקנה קידושין ז:). חידש דלגבי בן נח הלילה הולך אחר היום, ולפי זה תירץ בספרו פנים יפות (שם) ששמרו האבות את השבת ליל שבת ויומו שלאחריו, ובמוצאי שבת עשו מלאכה, נמצא כי לפי דין בן נח לא שמרו את השבת, ולפי דין בן ישראל שמרו, ודו"ק. עוד יש שתירצו כי מלאכה אחת היו עושים, וזוהו פירשו מה שנאמר ביוסף ויבא הביתה לעשות מלאכתו (בראשית לט יא), ויפלא מה הלשון מלאכתו, אלא הכוונה שאותו היום שבת היה ולכן היה צריך לבוא לעשות את המלאכה המיוחדת שהיה צריך לעבור עליה.

לו רווח מכל צרה ומציק, ומדה נגד מדה כשם שהוא היה מענג את השבת, זוכה שמענגים אותו גם כן שלא ישלטו בו ידי זרים, והיינו בלי מצרים שלא יהיה צריך למצר וחומה סביבותיו מפחד אויב, כי מלאך ד' חונה סביב ליריאו, ע"ד מאמר הכתוב (זכריה ב ח) **פרזות תשב ירושלים**.

ועל פי זה ביאר מרנא החתם סופר כי מה ששלח יעקב אבינו את הדורון, היה כיון שהיה בטוח בהם שאינו יכול לבוא אליו היזק מאותו ממון, כפי שכתב היעב"ץ כי השומר שבת זוכה שמענגים אותו גם כן שלא ישלטו בו ידי זרים.

מתיישב מה ששלח יעקב אבינו ולא נתפחד שיראה את העשירות

ולפי זה שפיר מתיישב בזה גם מה שנתקשינו לעיל דלכאורה בדורון שלח יעקב הוא מראה בזה עשירותו המופלגת ובמקום לנחם את עשו עושה להיפך ויבוא לו מזה היזק, לפי שיגרום לעשו להתקנאות בו ולראות שנתקיימו בו ברכת יצחק, אמנם לפי הנ"ל כי המענג את השבת זוכה שלא יבוא לירי היזק, שפיר יכול לקיים שניהם, לשלוח לו הרבה צאן ובקר, ואף גם זאת לשים רוח בין עדר ועדר לתוהוה על רבוי הדורון, שיהיה יותר שמח, ובכל זאת לא יחשוש מפני קנאה או הפסד.

ביאור הענין האם שמר יעקב אבינו את השבת

והוסיף החתם סופר כי יש להתקשות בדברי היעב"ץ על

יעקב בא לנחם את עשו רק על החלק הרוחני

עם לבן גרתי ותר"ג מצוות שמרתי

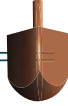
על פי תירוצו של החתם סופר שיעקב שמר את השבת כיון שהוא שקולה נגד כל התורה, ביאר בזה מה שאמר יעקב עם לבן גרתי ופירשו רש"י שבא לומר לו ותר"ג מצוות שמרתי, שאמר לו יעקב כי כל עשירתו שזכה היה מכח מה ששמר את השבת, ומעתה מובטח אני שאמצא חן בעיניך כי ד' יתן לי לחן בעיניך, ולהסיר ממני כל מצירים ומעיקים.

ועל דרך אחרת נראה לפרש מה שאמר יעקב לעשו עם לבן גרתי ותר"ג מצוות שמרתי, ואמרו בזה הצדיקים לבאר מה שאמר לו יעקב לעשו ענין שמירת המצוות, כי בא לומר לו תראה אני בא כאן עם מצוות שקיימתי אצל לבן - מה נראה לך האיך זה נראה, הכל עם חסרונות אין בו מתום, וזהו שאמר לו עם לבן הרשע גרתי והייתי

בנינים יקרים לחג החנוכה

סביב הממון, להורות כנ"ל שיהיה המשמעות של התיבה שאנו מסובבים ומהפכים לענין הממון.

זאת חנוכה

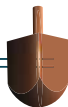

מתאמרא משמיה הרבה צדיקים כי זאת חנוכה הוא בבחינת ימים הנוראים, משמיה דהרה"ק מרוז"ן שמה שצדיקים אינם יכולים לפעול בראש השנה וביום הכיפורים יכול כל יהודי פשוט לפעול בזאת חנוכה, ובספה"ק אמרי נועם איתא כי הוא בבחינת יום הכיפורים, ומשמיה דהרה"ק בעל הבני יששכר זיע"א מתאמרא שמראש חודש אלול עד חנוכה מאיר ברקיע כמין תבנית יד הפשוטה לקבל אותם בעלי תשובה אשר מאיזה סיבה נדחו מלשוב בעשרת ימי תשובה ומתקבלת תשובתם עד חנוכה/

ואפשר שזהו ביאור הכתוב (בראשית מב טו) בזאת חנוכה, תבחנו בודק הקב"ה אם הקבלות טובות שקבלו עליהם בני ישראל בימים נוראים, מתקיימים בידם.

עוד יש לומר דהנה כתוב (דברים ו טו) לא תנסו את ד' אלוהיכם, ומכל מקום לענין מעשר אמר הנביא (מלאכי ג ט) בחנוני נא בזאת אמר ה' צבאות אם לא אפתח לכם את ארובות השמים והריקותי לכם ברכה עד בלי די, ואפשר לבאר מקרא זה בחנוני נא בזאת חנוכה, שהוא גמר החיתום אם לא אפתח לכם את ארובות השמים והריקותי לכם ברכה עד בלי די, וכמאמר הצדיקים שאפשר היום לפעול מה שצדיקים אינם יכולים לפעול בזמנים אחרים.

החיזוק מלימוד התורה

לולי תורתך שעשעי אז אבדתי בעניי, לעולם לא אשכח פיקודיך כי במ חיותנו (תהילים קיט צב-צג). יש לומר הביאור בזה, דכיון שהקב"ה רצה לחזק את בני ישראל בעת צרתם, לכן כתב בתוה"ק כל הצרות והרפתקאות שיש בעולם, קנאה, שנאה, המתנה לזיווגים ולילדים, יתמות, ישיבה בבית הסוהר, וכמו שכתוב כי אברהם אבינו לא היה לו ילדים עד היותו בן תשעים, יצחק אבינו היה בחור מבוגר כמעט בן ארבעים, יעקב היה לו אח עשו שרצה להרגו, יוסף נמכר בהיותו בן י"ז ואחר ישב בבית הסוהר, בנימין נולד יתום, משה רבנו מיד כשנולד הכניסו אותו בתיבה על היאור, אחר שגדל ולא היה בבית הוריו נצרך לברוח למדין, ואף בהנהגתו את עם בני ישראל היה לו את קרח וכדו', וכן כל שאר צרות, אך כל מי שלומד את התורה רואה כי אחרי ככלות הכל היה לכולם קיום, אברהם אבינו שלא היה לו ילדים עד גיל תשעים, ויצחק אבינו שהיה בחור מבוגר - כולנו צאצאיו, יוסף הצדיק שהיה שפול ונבזה והרחיקו אותו מביתו נתרבה ונהיה לב' שבטים, וכו' וכו' ורואים שלכולם היו קיום ואדרבה נתרבו.

וזהו מה שאמר דוד המלך לולי תורתך שעשועי שהיה לו את התורה כשעשוע לראות את מה שעברו האבות והשבטים וכן הלאה, אז אבדתי בעניי, דהנה אמרו חז"ל (גדרים דף מא.) אין עני אלא בדעת, כי האדם כשנמצא בעת צרה הרבה פעמים חושב כי הגה חרבה וחשכה עליו עולמו ואבדה תקותו ללא דרך אשר יוכל להיושע ויהיה לו עוד קיום בזה העולם, ועל ידי התורה יש לו חיזוק בזה, וזה שסיים דוד המלך לעולם לא אשכח פיקודיך ואזכור כל הכתוב שם מה שעברו והאיך נתקיימו בסוף, וכל זאת כי במ חיותנו על יד זה יש לי חיות בעת צרה.

קרוב אצלו, ושם במקום רשעים תרי"ג מצוות שמרתי - האיך נראה לך שאפשר לקיים המצוות בשלימות.

ולכאורה קשה מה נפק"מ לעשו מה מצב הרוחניות שלו אם שמר המצוות או לא, הרי טענותיו עמו שלקח לו את הברכות, אלא הכוונה כי איתא בספר חסידים (א.ה.) אולי הכוונה לאות סד, שכתב חז"ל ואל תשבח איש בפני שונאו, כי איננו יכול לשמוע דבר ממנו, ומתוך כך יספר גנותו ממנו, ויאמר מה אתה משבח שעשה כך וכך, הלא עשה כך וכך וכו', אם הוא ירא שמים, מותר לספר ממנו בפני ירא שמים אחר, מפני שהוא שמח בדבר, שהוא ירא שמים ביותר, ואינו מתקנא בו, אלא מוסיף חכמה ואומר אעשה כמעשיו, עכ"ל, כי מי שהוא שונא את חברו אינו רוצה שישגדל ברוחניות אף שהוא בעצמו אינו גודל ברוחניות, מכל מקום מפריע לו ששונאו מצליח בזה, ואם כן אף שעשו נמצא במצב רוחני ירוד למאוד מכל קום יכול להתקנאות, ונראה כי בעשו היה צריך לנחמו מפני דבר נוסף כי עשו היה עושה עצמו כאילו כל כולו מתכוון אך לרוחניות, וכדחזונון שהיה שואל את אביו האיך מעשרין את המלח, ואם כן בוודאי היה דואג (-עכ"פ מבחוץ) מה המצב של הרוחניות אצל יעקב, ושפיר בא כאן יעקב הלך בדרך זה, וענה לו במרמה כאלו חושב שאכן עשו דואג עבור הרוחניות, ונחמו שלא הצליח בזה.

גם הדורון היה לתכלית זה לנחמו ברוחניות

ובזה יש לבאר מה דיש להקשות עוד במה שבחר לו יעקב לצאנו עקודים נקודים וברודים, מדוע היה צריך לברור לו רק את הצאן עם סימנים חומים ושחורים עליהם, ולא בחר לעצמו צאן שהוא לבן לגמרי, ובפשטות היה זה כדי שלבן יסכים לדבריו כיון שנשמע שיהיה צאן כאלו סברא רחוקה - וכמו שאכן אמר לו (בראשית ל ד) הן לו יהי כדבריה, ופירש רש"י (שם ד"ה לו) הלואי שתחפוץ בכך, עכ"ל. (שבוע שעבר בהיות רבנו שליט"א בחו"ל - אמר באחד הדרשות ליישב בזה; כי מכאן מוכח שיש לכל אחד אף לקרב את הרחוקים שקצת מלוכלכים בעבירות, ומי שדואג רק לאלו המצוינים ולא יחפוץ לקרב רחוקים, הרי הוא דוגמת לבן הארמי שהיה לו רק צאן לבן ללא שום לכוף).

אלא נראה דיעקב לפני שבחר לו את העקודים נקודים וברודים, כבר עלה בדעתו שיש לו לחזור אל בית אביו, וכמו שנאמר (שם ל כה) ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף, ויאמר יעקב אל לבן שלחני ואלכה אל מקומי ולראצי, וכיון שכן ידע שיש לו לעשות שלום עם אחיו עשו שרוצה להורגו, אך כיון שידע שעשו הולך במרמה ועושה עצמו שדואג רק עבור החלק הרוחני שלקח לו יעקב, ידע שיכול לשלוח לו דורון מצאן ובקרה, שהרי בזה עשו עצמו כאילו אינו מפריע לו, ומה שצריך להראות לו בדורון הוא החיסרון בקיום המצוות, לכן מיד כאשר אמר לו לבן נקבה שכרך עלי ואתנה, אמר לו יעקב כל שה נקד וטלוא וכל שה חום בכשבים וטלוא ונקד בעזים והיה שכרי, ובוזה שיהיו צאנו שיישלח לדורון מלוכלכים ירמוז לו כי מצוותיו אינם בתכלית השלימות.

ויש להוסיף בזה דכיון שראה עשו כי יעקב אינו במעלה יתירה ממנו, וכל צאנו גם מלוכלך, לא רצה עשו לקחת את הדורון ואמר לו שסוג זה של מצוות והצאן יש לי רב, ולא זו בלבד אלא אף רצה להיות עמו בחלקו בעבודתו ואמר לו אציגה נא עמך מן העם אשר אית, היינו כיון שאנחנו שווים בעבודת ד' - אולי נעבוד יחד את ד' ונהיה שותפים בהכל, אמר לו יעקב שלא לזה נתכוון יעבר נא אדני לפני עבדו, תלך ותעסוק עם הצדיקים כמותך, ואילו ואני אתנהלה לאיטי לרגל המלאכה אשר לפני.

הלימוד על דרך העבודה

זהו יש לכל אחד ללמוד מזה - שאף שוודאי יעקב קיים את המצוות בשלימות ממש, אך בדרך מוסר גילה לנו יעקב כי לפעמים יכול להיות אדם בבחינת של תרי"ג מצוות שמרתי - אך הוא עם חסרונות עצומים, כפי שעובדים אצל לבן או מן המצוות שהיו אצל עשו.

והנה ימים גדולים באים ימי החנוכה הבאים לקראתנו לשלום, ומתאמרא משמיה דצדיקיא שנהג בנו הקב"ה בעיני טובה ונתן לי את ימי החנוכה באמצע ימי החורף החשוך, כדי שיאיר לנו את כל החורף - כי מעט אור דוחה הרבה מן החושך, דנר מצוה ותורה אור - והמאור שבה יחזירנו למוטב.

מדוע לא בחרו היוונים ג' עבירות חמורות

ונראה כי עיקר העבודה בימי החנוכה הוא מה שדברנו לעיל - על האופן והסגנון איך נראה המצוות, ובהקדם מה שיש להקשות דהנה ידוע כי עיקר הגזירות של היוונים היה על ג' מצוות שבת, חודש, מילה (עיי' מגילת אנטיוכוס), ויש לעיין בדבר זה מדוע בחרו ג' מצוות אלו דווקא, היה להם לגזור על ג' העבירות החמורות עבודה זרה גילוי עריות שפיכות דמים, או ג' עבירות מעשרת הדברות, או לפי סדר מסויים אחר, ומה ראו על ככה שגזרו על ג' מצוות אלו דייקא.

ונראה בזה - דהנה היוונים היו חכמים גדולים עד שהיו החכמים שבאומות, וכמו שכינו חז"ל בכמה מקומות (טוטה דף מט:; בבא קמא דף פב:; מנחות דף צט:; חכמה יונית, ובפרט קשה דנפסק ברמב"ם (הלכות יסודי התורה פ"ה ה"ג) שבשעת השמד שיגזרו גזירה על ישראל לבטל מצוה משאר המצוות, יהרג ואל יעבור אפילו על אחת מכל המצוות שלא גזרו עליהן, וא"כ יש לעיין בגזירתם דכיון שהיוונים לא רצו לאבד את כלל ישראל בגוף אלא לאבדם בנפש (עיי' לבוש סי' תרע ס"ב, והוב"ד בפוסקים שם), ועיקר כוונתם היתה כמו שאמרו לבני ישראל כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלוקי ישראל (בראשית רבה פ"ב ס"ד, ירושלמי חגיגה פ"ב ה"ב), אם כן מה הואילו במה שגזרו רק על המצוות, והרי נהיה שעת השמד ויש ליהרג עליהן, נמצא שגזרו על הגוף של כלל ישראל.

כל כוונתם היתה שלא יהיה היהודי שונה מהנכרים

ונראה דאה"נ לא רצו לאבד גופם, אמנם

גם לא רצו שיהא ניכר על שום אדם אשר הוא מזרע ישראל ששייך אליהם, ולא היה מפריע להם כשירצה האדם לעבוד את ד' אלוקיו בהסתר בדברים שאינם מבידילים אותו משאר האנשים, ולכן גזרו על ג' מצוות אלו, כי במצוות אלו יש פרסום והיכר על האדם שהוא מזרע ישראל, בשבת ניכר לעין כולם שהוא אינו עובד, כל החניות פתוחים והחנות שלו סגורה, כולם נוסעים והוא הולך ברגל מילה ג"כ גורם שגופו ניכר שהוא מובדל ושונה מגוף של גוי, וכן בחודש הרי זה קובע להם תאריכים בנפרד וכל מהמאורע שמדברים עליו יש לציין זמן שונה, ובפרט בזמן שביהמ"ק היה קיים דאיתא במסכת ראש השנה (דף כב:) שהיו משיאין משאות עד שהיה כל הגולה כמדורת אש. וזה היה מטרתם שיחיה גופם של בני ישראל אמנם שלא יראו עליו שיהא מובדל מן השאר בחוצות קריה כאשר אינו מקיים את המצוות, וכיון שבג' מצוות אלו ניכר יהדותם לעין כל, אזי בחיים כאלה למה להם חיים של בני ישראל ומוטב להם שיאבדו גם גופם של בני ישראל, ולכן אף שאה"נ לא רצו לאבד גופם, אמנם אם יקיימו ג' מצוות אלו אזי מטרתם אינו ניכרת, ועל מצל מצוותאלו ניחא להם לאבד גם גופם של בני ישראל. וכן מצינו ענין זה דהעיקר הוא הפרסום - באנוסי ספרד ששמרו את יהדותם בצנעא אך לא היה גלוי לעין כולם, ולדאבון לב הרבה מהצאצאים לא שמרו כלל את השבת, וכל זאת מפני שלא היו מתגאים בשמירת יהדותם (וודאי שאי אפשר לומר כי חטאו בזה, כי לא היו יכולים, אך על דרך מוסר יש לנו ללמוד מזה, מה יוצא ממה ששומרים את התורה רק בצנעא).

ולזה תיקנו חז"ל שהתיקון לזה הוא דייקא בדבר שרצו לעקור שזה דייקא בפרסום, כי אפילו במצוות שנתנו לנו חז"ל משום פרסומא ניסא לא מצאו שום מצווה שהחויב היא שהשני יראה ואם לא לא יצא המצווה, הרי ד' כוסות גם תקנו משום פרסומא ניסא, ולא מצאנו בשום מקום שאם מישהו שתה ד' כוסות לבד בביתו שלא יצא המצווה או בקריאת המגילה שהיא גם משום פרסומא ניסא, ואף שגם יש ענין של ברוב עם

הדרת מלך שיהא במנין אבל לא רואים שאם קרא לבד יש בזה פגם בפרסומא ניסא, משא"כ בנר חנוכה כל החיוב שיהיה במקום שאנשים נמצאים או בחלון או על יד פתח הבית, ובשעה שמסתובבים בשוק, עד כדי כך שהגמ' אומרת שאם יש לאדם שני פתחים צריך להדליק בשניהם משום חשדא.

העבודה לחינוך הילדים הוא הפרסום

ונראה עוד בזה על פי מה שהיה מרגלא בפומיה דאזמו"ר זיע"א לבאר בשם הרה"ק מהר"ש מבצלוא זיע"א בביאור הפסוק הנסותרות מה שאדם עובד באהבה ויראה המוסתר בפנימיות הלב הוא אך ורק לד' אלקינו שאין ניכר עליו בחוץ, והנגלות מה שאנו צריכים לעשות את מעשי המצוות בגלוי ובפרסום הוא לנו ולבנו, למען יראו בנינו אחרינו איך לעבוד את ד' יתברך כדי שישאר חקוק אצלם עד עולם, ואפשר שזהו מה שאמרו בגמרא (שבת דף כג:) הרגיל בנר הויין ליה בני תלמידי חכמים, כי על פי מה שנתבאר לעיל עיקר המצווה בנר חנוכה, הוא הפרסום, והוא העבודה המוטלת על האדם כדי שיתחנכו ויגדלו בני תלמידי חכמים.

יש להתבונן לקראת הימים הבאים עלינו

ויש לכל אחד בשבוע הבא לקראתנו להתבונן עצמו לחנוכה - לזכות לאור הגנוז הנשפע האיך ייראה מצוותיו מהיום, ובשפת אמת מבערזאן כתב כי זה מרומז במה שנאמר ויעש כן אהרן, דהנה אמרו למה לא נאמר ויהי כן ביום רביעי כי נגזו אור הגנוז, ובמצוות הדלקת המנורה קיים אהרן את הקיום של האור הגנוז שליו היה צריך להיות נאמר כן ביום רביעי וזהו ויעש היינו שקיים את המאמר של ויהי כן, אהרן. ועל ידי הכנה הראויה נזכה להתגבר על הנסיונות שיש בכל דור ודור מכח היוונים, ומה הוא ההתגברות, היינו החכמה בכל דבר להתחכם ולחשוב אולי יש לעשות אחרת וכדו', יעזור השי"ת שאכן נזכה להתגבר על הקלופות, ויהא הכסא שלם בבנין בית המקדש במהרה בימנו אמן.

לקבלת העלון באימייל: KOLHACHUTZER@GMAIL.COM
להארות והערות: נא להשאיר הודעה במספר המערכת:

079-520-5294